

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор НАВС
полковник поліції
Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ
11.08.2026

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ
ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ**

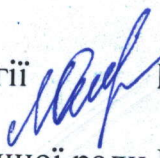
Статус дисципліни:	обов'язкова
Рівень вищої освіти:	другий
Ступінь вищої освіти:	магістр
Галузь знань:	С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»
Спеціальність:	С4 «Психологія»
Освітня програма:	«Психологія (поліцейські)»
Форма здобуття вищої освіти:	заочна
Мова навчання:	українська
Форма підсумкового контролю:	залік



Київ – 2026

Розробник: Маріанна БУДАНОВА – завідувач кафедри юридичної психології, доктор філософії.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри юридичної психології від 06.08.2026 року № 24

Завідувач кафедри юридичної психології  **Маріанна БУДАНОВА**

Схвалено на засіданні науково-методичної ради НАВС від 11.08.2026 року, протокол № 8.

Результати щорічного перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20____/20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

Протокол засідання кафедри
____ 202__ № ____

Протокол засідання науково-методичної ради
від ____ 202__ № ____

Робоча програма переглянута на 20____/20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

Протокол засідання кафедри
____ 202__ № ____

Протокол засідання науково-методичної ради
від ____ 202__ № ____

Робоча програма переглянута на 20____/20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

Протокол засідання кафедри
____ 202__ № ____

Протокол засідання науково-методичної ради
від ____ 202__ № ____

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічні закономірності виникнення, розвитку та попередження девіантної поведінки особистості; чинники ризику і захисні ресурси; принципи психологічного оцінювання та організації психопрофілактичної роботи з різними категоріями населення у професійній діяльності.

Метою дисципліни є формування системи наукових знань про девіантну поведінку та розвиток умінь виявляти психологічні чинники поведінкових порушень, обґрунтовувати й розробляти профілактичні заходи, оцінювати їх результати та взаємодіяти з іншими фахівцями в межах професійної компетентності.

Загальноосвітня мета: засвоєння теоретичних підходів до пояснення девіантної поведінки, критеріїв її розмежування з віковими особливостями та ситуативними реакціями; опанування засад психологічного оцінювання, первинної, вторинної та третинної профілактики.

Виховна мета: формування поваги до гідності людини, відповідального ставлення до професійних рішень, неприйняття дискримінації та стигматизації; утвердження етичних принципів роботи з неповнолітніми, сім'ями й особами у складних життєвих обставинах.

Розвивальна мета: розвиток критичного мислення, навичок аналізу поведінкових ситуацій, професійної рефлексії, емпатійного спілкування, командної взаємодії та проектування психологічних профілактичних заходів.

Пререквізити: знання із загальної, вікової та соціальної психології, психології особистості, психодіагностики і юридичної психології; базові вміння аналізувати наукові джерела, проводити спостереження та бесіду, інтерпретувати психологічні дані з урахуванням етичних вимог.

Постреквізити: набуті знання та вміння використовуються під час опанування психологічного консультування, психокорекції, кризової психологічної допомоги, проходження практики, виконання кваліфікаційної роботи та організації психопрофілактичної діяльності психолога поліції.

Компетентності відповідно до освітньої програми ступеня вищої освіти магістр:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК9. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, терапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації).

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- поняття, критерії, основні форми та теоретичні пояснення девіантної поведінки;
- психологічні, сімейні, групові та соціальні чинники ризику і захисту;
- можливості та обмеження спостереження, бесіди й психодіагностичних методик;
- види, рівні, принципи та етапи психологічної профілактики;
- засади роботи з неповнолітніми, сім'ями та працівниками поліції;
- критерії оцінювання профілактичних програм і професійно-етичні вимоги.

вміти:

- аналізувати поведінкові прояви без упереджених висновків та навішування ярликів;

- складати план психологічного оцінювання й обґрунтовувати добір інструментарію;
- розробляти профілактичні програми відповідно до потреб цільової групи;
- моделювати підтримувальну бесіду та конструктивне реагування на опір;
- визначати підстави для залучення інших фахівців і подальшого супроводу;
- презентувати результати роботи та оцінювати їх за визначеними показниками.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників:	Характеристика навчальної дисципліни			
	Денна форма здобуття вищої освіти		Заочна форма здобуття вищої освіти	
	д/б	ксф	д/б	ксф
Кількість кредитів ECTS – 4	Рік підготовки			
			1-2	
	Семестр			
			2-3	
Загальна кількість годин – 120	Лекції (годин)			
			6	
	Семінарські заняття (годин)			
			6	
	Практичні заняття (годин)			
			6	
	Самостійна робота (годин)			
			102	
	Вид підсумкового контролю			
			залік	

3. Тематичний план

*Для здобувачів вищої освіти ступеня магістра заочної форми навчання
(за кошти державного бюджету)*

№ з/п	Назви тем	Нормативний обсяг годин	з них				
			Усього годин з викладачем	з них			Самостійна робота
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	
1	Девіантна поведінка особистості та особливості її діагностики	57	6	2	2	2	51
2	Профілактика девіантної поведінки особистості	63	12	4	4	4	51
Усього годин		120	18	6	6	6	102
Підсумковий контроль: залік							

4. Плани семінарських та практичних занять

*заочна форма здобуття вищої освіти,
за рахунок коштів державного бюджету*

Тема 1. Девіантна поведінка особистості та особливості її діагностики.

Навчальні питання до семінарського заняття (2 год.):

1. Поняття соціальної норми, девіації, соціальної дезадаптації; контекстуальність оцінювання поведінки.
2. Теоретичні підходи до пояснення девіантної поведінки. Форми поведінкових порушень та їх розмежування.
3. Чинники ризику й захисні ресурси особистості, сім'ї та соціального середовища.
4. Завдання, етапи, методи та етичні принципи психологічного оцінювання.

Навчальні питання до практичного заняття (2 год.):

1. За якими критеріями поведінку можна віднести до девіантної? Чому незвична поведінка не обов'язково є небезпечною?
2. Як біопсихосоціальний підхід пояснює взаємодію індивідуальних і середовищних чинників?

3. У чому відмінність між девіантною, делінквентною, адиктивною поведінкою та психічним розладом?
4. Як сім'я, групові норми, соціальна нерівність і стигматизація можуть впливати на поведінку?
5. Які дані необхідно зібрати до формулювання психологічного висновку?
6. Які обмеження мають спостереження, бесіда та психологічне тестування?

Тема 2. Профілактика девіантної поведінки особистості.

Навчальні питання до семінарського заняття (4 год.):

1. Мета, принципи та рівні профілактики. Універсальні, вибіркові та індикативні заходи.
2. Визначення потреб цільової групи та побудова логіки профілактичної програми.
3. Індивідуальні, сімейні, групові та середовищні форми роботи.

Навчальні питання до практичного заняття (4 год.):

1. Профілактика агресивної, делінквентної та адиктивної поведінки.
2. Профілактика самоушкоджувальної поведінки; межі компетентності та залучення спеціалізованої допомоги.
3. Міжвідомча взаємодія, психологічний супровід та оцінювання результативності заходів.
4. Як співвідносяться первинна, вторинна і третинна профілактика з універсальними, вибірковими й індикативними заходами?
5. Як визначити потреби цільової групи й сформулювати вимірювану мету?
6. Яку роль відіграють психоосвіта, розвиток навичок саморегуляції та зміна соціального середовища?
7. Як залучати сім'ю, заклад освіти, соціальні служби та поліцію?
8. Чому залякування і навішування ярликів можуть суперечити цілям профілактики?
9. Які показники дозволяють відрізнити виконання заходу від досягнення результату?

5. Завдання для самостійної роботи, критерії її оцінювання

Самостійна робота здобувачів передбачає опрацювання лекційного матеріалу, словникову роботу, підготовку до семінарських та практичних занять, вивчення окремих розділів дисципліни на основі використання рекомендованих основних та додаткових літературних джерел, підготовку мультимедійних презентацій з окремих тем та питань дисципліни, розв'язання

тестових завдань, добір прикладів для тлумачення теоретичних положень, повторення навчального матеріалу та підготовку до підсумкового контролю тощо.

Таблиця 1

№	Вид самостійної роботи	Зміст діяльності здобувача	Результат, що подається на оцінювання	Максимальна кількість балів
1.	Опрацювання та систематизація теоретичного матеріалу	Самостійне опрацювання визначених теоретичних питань за рекомендованими навчальними та науковими джерелами	– структурований конспект; – тези; – порівняльна таблиця; – схема; – інший засіб систематизації, погоджений із викладачем	2
2.	Аналіз наукових джерел	Пошук, відбір, опрацювання, порівняння та узагальнення результатів наукових досліджень за визначеною проблематикою	аналітичний огляд наукових джерел (рекомендовано 3–5 джерел) із визначенням проблеми, мети, основних результатів досліджень, порівнянням позицій авторів та сформульованим узагальненням	4
3.	Аналітичне / проблемне завдання	Самостійний аналіз теоретичної або практичної проблеми, професійної ситуації, кейсу чи суперечливого питання	– аналіз прикладного кейсу; – порівняння психологічних підходів; – аналіз проблемної ситуації; – визначення причин і наслідків психологічного явища; – обґрунтування	4

			професійного рішення; – порівняльна таблиця; – письмовий аналіз із висновками.	
	Практичне професійно орієнтоване завдання	Застосування теоретичних положень і наукових підходів для розв'язання завдань, наближених до професійної діяльності психолога	– психодіагностичний висновок; – протокол психологічного обстеження; – алгоритм професійних дій – план психологічної роботи; – програма психологічного втручання; – рекомендації; – професіограма; – аналіз професійної ситуації	5
	Індивідуальне аналітико-практичне завдання	Самостійне виконання завдання, що передбачає аналіз визначеної проблеми, систематизацію наукової інформації та її застосування для розроблення конкретного рішення або професійно орієнтованого результату	– аналітична записка; – мініпроект; – презентація; – методична розробка; – модель; – схема; – алгоритм; – пам'ятка; – рекомендації;	5
Всього (max):				20 балів

Тема 1. Девіантна поведінка особистості та особливості її діагностики.

(самостійна робота - 51 година)

Завдання 1.

Опрацюйте поняття соціальної норми, девіації, делінквентності, адиктивної поведінки, соціалізації, дезадаптації, стигматизації, чинника ризику, захисного чинника та психологічного скринінгу. Складіть словник щонайменше 15 термінів. Для п'яти близьких понять наведіть відмінності й приклади. Побудуйте порівняльну таблицю біологічного, психологічного та соціологічного підходів: пояснювальні можливості, обмеження, значення для профілактики.

Результат: Словник і порівняльна таблиця; загальний обсяг 3–4 сторінки.

Завдання 2.

Оберіть проблему: роль сімейних взаємин; вплив групи однолітків; емоційна регуляція та агресивна поведінка; чинники ризикованого вживання психоактивних речовин. Доберіть 3–5 наукових джерел від 2020 року. Для кожного визначте мету, вибірку або тип огляду, методи, висновки й обмеження. Порівняйте результати та сформулюйте, які висновки можна використати у профілактиці. Відрізняйте статистичний зв'язок від доведеного причинного впливу.

Результат: Аналітичний огляд 3–4 сторінки та список джерел.

Завдання 3.

Оберіть випадок:

А - підліток почав пропускати заняття після переходу до нового класу;

Б - працівник після тривалого навантаження частіше конфліктує з колегами;

В - студент проводить більшість вільного часу в онлайн-іграх, але даних про порушення повсякденного функціонування немає.

Відокремте факти від припущень, запропонуйте щонайменше три альтернативні пояснення. Визначте відсутню інформацію, чинники ризику й захисту. Поясніть, чому опису недостатньо для діагнозу або висновку про стійку девіантну поведінку.

Результат: Аналітична записка 2–3 сторінки та карта ризиків і ресурсів.

Завдання 4.

Для випадку із завдання 3 сформулюйте мету оцінювання, етапи та перелік уточнювальних запитань. Доберіть два інструменти або методи, обґрунтуйте їх відповідність віку й запиту. Для тестової методики зазначте автора, версію, наявність україномовної адаптації, відомості про надійність і валідність; якщо дані не знайдено, прямо вкажіть це. Опишіть добровільність участі, конфіденційність, обмеження інтерпретації та підстави для залучення іншого фахівця.

Результат: План оцінювання 3–4 сторінки і зразок структури психологічного висновку. Проводити реальне тестування не потрібно.

Завдання 5 «Мініпроект запобігання стигматизації».

Оберіть формат: пам'ятка для поліцейського, рекомендації для педагогів або інформаційний матеріал для батьків. Наведіть п'ять поширених оцінних висловів про поведінку людини та переформулюйте їх мовою спостережуваних фактів і потреб. Додайте рекомендації щодо підтримувального спілкування та звернення по допомогу.

Результат: Пам'ятка 1–2 сторінки або презентація 6–8 слайдів із посиланнями на джерела.

Питання для контролю знань:

1. Чим девіація відрізняється від правопорушення та психічного розладу?
2. Як відрізнити ситуативну реакцію від стійкого поведінкового порушення?
3. Чому один чинник ризику не дозволяє передбачити поведінку конкретної людини?
4. Як захисні чинники змінюють оцінку ситуації?
5. Які вимоги до добору психодіагностичного інструментарію?
6. Чому скринінгового результату недостатньо для діагнозу?
7. Як перевіряти альтернативні психологічні гіпотези?
8. Які формулювання психологічного висновку можуть спричинити стигматизацію?

Тема 2. Профілактика девіантної поведінки особистості (самостійна робота - 51 година)

Завдання 1 «Систематизація підходів до профілактики».

Побудуйте таблицю первинної, вторинної та третинної профілактики: мета, цільова група, форми роботи, очікуваний результат. Окремо поясніть універсальний, вибірковий та індикативний підходи. Наведіть приклади для підліткової групи, сім'ї й поліцейського підрозділу; не ототожнюйте дві класифікації механічно.

Результат: Дві порівняльні таблиці та висновок; 2–3 сторінки.

Завдання 2 «Огляд профілактичних програм».

Знайдіть описи двох профілактичних програм або досліджень їх ефективності, опубліковані від 2020 року. Порівняйте цільові групи, тривалість, методи, підготовку ведучих, показники результативності та обмеження. Визначте, які компоненти можна адаптувати до українського освітнього або професійного середовища і яких ресурсів це потребує.

Результат: Порівняльний огляд 3–4 сторінки зі списком джерел.

Завдання 3 «Обґрунтування профілактичного рішення».

Оберіть ситуацію: А - повторні конфлікти й цькування у підлітковій групі; Б - нормалізація ризикованого вживання алкоголю в молодіжному середовищі; В - зростання напруження і конфліктів у поліцейському колективі. Визначте потреби, запропонуйте індивідуальні, групові та середовищні заходи. Порівняйте два можливі рішення за ресурсами, очікуваними результатами та етичними ризиками. Обґрунтуйте вибір і запропонуйте міжвідомчу або міжпрофесійну взаємодію.

Результат: Аналітична записка 3–4 сторінки та схема взаємодії.

Завдання 4.

Створіть програму із трьох занять для обраної цільової групи. Вкажіть проблему, мету, завдання, умови участі, ресурси та очікувані результати. Для кожного заняття подайте назву, тривалість, вправи, інструкції, матеріали та питання для рефлексії. Передбачте добровільність участі, правила групи, адаптацію вправ і порядок залучення додаткової допомоги. До програми додайте план оцінювання: вихідний стан, безпосередній результат і подальша перевірка.

Результат: Паспорт і сценарії програми 5–7 сторінок; матриця показників результативності.

Завдання 5.

Оберіть один варіант: А — методична розробка бесіди з батьками про підтримку підлітка; Б — пам'ятка для поліцейських про конструктивне реагування на конфлікт; В — модель координації допомоги людині з повторними поведінковими труднощами. Визначте аудиторію, мету і межі застосування. Підготуйте матеріал, отримайте навчальний зворотний зв'язок від однокласника та поясніть внесені зміни.

Результат: Матеріал 2–3 сторінки або 8–10 слайдів і рефлексивний коментар до 1 сторінки.

Питання для контролю знань:

1. Як визначити рівень профілактики для конкретного випадку?
2. Чим психоосвіта відрізняється від психологічного втручання?
3. Як сформулювати вимірювану мету профілактичної програми?
4. Які критерії добору групових вправ?
5. Як залучити сім'ю та інші служби без перекладання відповідальності на людину?
6. Чим показники участі відрізняються від показників змін у поведінці?
7. Коли потрібне перенаправлення до іншого фахівця?
8. Як враховувати етичні ризики та небажані результати програми?

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

Під час викладання дисципліни застосовуються словесні, наочні, практичні, проблемно-пошукові, інтерактивні та інформаційно-комунікаційні методи навчання. Їх добір спрямований на формування знань про психологічні механізми інформаційного впливу та вмінь аналізувати професійні ситуації й обґрунтовувати способи протидії деструктивним впливам.

Словесні методи охоплюють лекцію, пояснення, бесіду, аргументовану дискусію та обговорення результатів самостійної роботи. Наочні методи передбачають використання презентацій, схем, таблиць, навчальних відеоматеріалів і прикладів інформаційних повідомлень.

Практичні та інтерактивні методи реалізуються через аналіз кейсів і медіатекстів, порівняння джерел, перевірку повідомлень, ситуаційні вправи, роботу в малих групах, моделювання професійної комунікації та розроблення просвітницьких матеріалів.

Проблемно-пошукові й дослідницькі методи передбачають самостійне формулювання проблеми, пошук наукових джерел, зіставлення пояснень психологічних явищ та захист аргументованого рішення. Цифрові освітні технології використовуються для доступу до навчальних матеріалів, виконання завдань і зворотного зв'язку.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання та перелік орієнтовних завдань (питань) для підсумкового контролю

Форми контролю: поточний (тематичний), підсумковий, контроль залишкових знань. (Положення про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності в Національній академії внутрішніх справ. URL: <https://okop.naiau.kiev.ua/assets/files/example3/quality.pdf>)

Методи контролю – усне опитування, тестовий контроль, виконання індивідуальних завдань, підготовка та презентація результатів самостійної роботи, письмове опитування, розв'язання ситуаційних завдань, оцінювання навчального портфоліо (за наявності) тощо.

Поточний контроль здійснюється у щоденній роботі для перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення прогалин у знаннях здобувачів. Здійснюється він протягом усього періоду вивчення навчальної дисципліни з метою перевірки рівня засвоєння теоретичних знань, сформованості загальних уявлень про професію психолога, особливості професійної діяльності, етичні засади професії, структуру підготовки фахівців та вимоги до професійної компетентності. Поточний контроль передбачає систематичне оцінювання активності здобувачів освіти під час лекційних і семінарських занять,

результатів виконання індивідуальних і самостійних завдань, участі в обговоренні навчальних питань, аналізі професійних ситуацій та виконанні тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться після завершення вивчення навчальної дисципліни. Форма контролю: *залік*.

Залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні рівня знань, умінь та навичок (компетентностей) з освітнього компонента або його окремої завершеної частини виключно *на підставі результатів виконання аудиторної та самостійної роботи* в балах ЄКТС, що за національною шкалою оцінювання відповідає оцінці «зараховано» або «не зараховано».

Результати навчання з аудиторної роботи обчислюються за таким алгоритмом:

- шляхом множення середнього бала на коефіцієнт 16 з подальшим математичним заокругленням до цілого числа;

- середній бал розраховується як відношення суми всіх отриманих оцінок до загальної кількості показників, що включає: мінімальну кількість позитивних оцінок за національною шкалою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно») (далі – позитивні оцінки); кількість «додаткових» позитивних оцінок з урахуванням коефіцієнта 0,7; кількість невідпрацьованих «незадовільних» оцінок та/або невідпрацьованих пропусків навчальних занять, при цьому:

- мінімальна кількість позитивних оцінок має становити не менше ніж 1/3 (33%) від загальної кількості семінарських, практичних та лабораторних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни, при цьому лекційні заняття до розрахунку зазначеного показника не включаються. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за індивідуальним графіком, мінімальна кількість позитивних оцінок має становити не менше ніж 1/3 (33 %) від загальної кількості індивідуальних занять, передбачених індивідуальним графіком. Якщо 1/3 (33 %) від кількості занять становить дробове число, то до розрахунку береться наступне ціле число;

- за умови отримання здобувачем вищої освіти менше ніж 1/3 (33 %) позитивних оцінок, відсутні до цієї вимоги оцінки враховуються як «нуль» при обчисленні середнього бала;

- коефіцієнт 0,7 застосовується до кількості «додаткових» позитивних оцінок, що перевищують встановлений мінімум, з метою стимулювання здобувачів вищої освіти до покращення результатів аудиторної роботи протягом усього періоду вивчення освітнього компонента;

- невідпрацьовані «незадовільні» оцінки та/або невідпрацьовані пропуски навчальних занять враховуються як «нуль» під час розрахунку суми всіх отриманих оцінок;

– відпрацювання «незадовільних» оцінок та/або відпрацювання пропущених навчальних занять з тем освітніх компонентів, що стосуються заходів безпеки при застосуванні поліцейських заходів примусу, є обов'язковим.

Відпрацювання всіх інших «незадовільних» оцінок та/або пропущених навчальних занять не є обов'язковим.

Максимальний результат оцінювання аудиторної роботи здобувача вищої освіти становить 80 балів, а бали, що перевищують цей показник – не враховуються.

Формула розрахунку загального результату аудиторної роботи:

$$РАР = \frac{СОО}{МКПО + КДПО \times 0,7 + КННОНПЗ} \times 16,$$

де:

РАР – результат аудиторної роботи;

СОО – сума отриманих оцінок;

МКПО – мінімальна кількість позитивних оцінок (1/3 (33 %) від кількості семінарських, практичних, лабораторних занять, передбачених РПНД). При цьому, якщо МКПО становить дробове число, то до розрахунку береться наступне ціле число;

КДПО – кількість «додаткових» позитивних оцінок, тобто оцінок, що перевищують МКПО;

КННОНПЗ – кількість невідпрацьованих «незадовільних» оцінок та/або невідпрацьованих пропущених занять.

Загальна кількість балів за самостійну роботу визначається як сума балів, отриманих за її виконання, згідно з критеріями оцінювання, визначеними в розділі 5 робочої програми навчальної дисципліни.

Результат підсумкового контролю у формі заліку розраховується шляхом додавання балів за аудиторну роботу (до 80 балів) та самостійну роботу (до 20 балів), але не може бути більше 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка в балах	Залік
----------------	-------

	<i>Оцінка ЄКТС</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>
90–100	A	зараховано
82–89	B	зараховано
75–81	C	зараховано
64–74	D	зараховано
60–63	E	зараховано
0–59	F	не зараховано

9. Інструменти, обладнання, програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Програми та силабус навчальної дисципліни, мультимедійна система з можливостями візуальної презентації навчальних матеріалів у вигляді слайдів та аудіо-/відео-, тексти лекції, навчально-методичні матеріали на офіційному вебпорталі НАВС «Дистанційні курси».

10. Підсумкові питання для самоконтролю

1. Предмет, мета і завдання психологічної профілактики девіантної поведінки.
2. Поняття соціальної норми та контекстуальні критерії оцінювання поведінки.
3. Поняття девіантної поведінки та її основні ознаки.
4. Індивідуальні та групові девіації.
5. Конструктивні й деструктивні відхилення від соціальних норм.
6. Розмежування девіантної, делінквентної та адиктивної поведінки.
7. Девіантна поведінка і психічний розлад: межі ототожнення.
8. Біологічні підходи до пояснення поведінкових порушень та їх обмеження.
9. Психологічні концепції девіантної поведінки.
10. Соціологічні концепції девіації та поняття аномії.
11. Теорія соціального научіння у поясненні поведінки.
12. Теорія навішування ярликів та проблема стигматизації.
13. Біопсихосоціальний підхід до аналізу девіантної поведінки.
14. Взаємодія індивідуальних і соціальних чинників ризику.
15. Захисні чинники та ресурси особистості.
16. Роль сімейних взаємин у розвитку і попередженні поведінкових порушень.
17. Вплив групи однолітків і неформальних об'єднань.
18. Вікові особливості ризикованої поведінки підлітків.
19. Самоствердження та групова належність як мотиви поведінки.

20. Емоційна регуляція, імпульсивність та агресивне реагування.
21. Акцентуації характеру: можливості та обмеження пояснення поведінки.
22. Вплив соціально-економічних умов без детерміністичних висновків про особистість.
23. Вплив воєнних подій та вимушеного переміщення: ризики й ресурси адаптації.
24. Психологічні особливості агресивної поведінки.
25. Чинники формування адиктивної поведінки.
26. Ризиковане вживання психоактивних речовин як предмет профілактики.
27. Самоушкоджувальна та суїцидальна поведінка як предмет профілактики і своєчасної допомоги.
28. Цькування та кіберцькування: психологічні механізми.
29. Соціальна вразливість, бездомність і дезадаптація: недопустимість автоматичного ототожнення з девіантністю.
30. Віктимізація та запобігання звинуваченню постраждалої особи.
31. Мета та етапи психологічного оцінювання поведінкових труднощів.
32. Спостереження: можливості, обмеження та фіксація результатів.
33. Психологічна бесіда: структура й правила формулювання запитань.
34. Вимоги до валідності та надійності психодіагностичного інструментарію.
35. Розмежування скринінгу, психологічного висновку та медичного діагнозу.
36. Поєднання різних джерел інформації та перевірка альтернативних гіпотез.
37. Етичні вимоги до оцінювання неповнолітніх.
38. Структура психологічного висновку та формулювання його обмежень.
39. Мета, принципи й основні завдання психопрофілактики.
40. Первинна, вторинна і третинна профілактика.
41. Універсальна, вибіркова та індикативна профілактика.
42. Оцінювання потреб цільової групи.
43. Формулювання мети, завдань і очікуваних результатів програми.
44. Психоосвіта як складова профілактичної роботи.
45. Розвиток саморегуляції та навичок конструктивного спілкування.
46. Індивідуальні та групові форми профілактики.
47. Робота із сім'єю у профілактиці поведінкових порушень.
48. Профілактика агресивної та делінквентної поведінки.
49. Профілактика адиктивної поведінки: добір заходів і межі компетентності.
50. Завдання психолога щодо своєчасного виявлення потреби у спеціалізованій допомозі.
51. Підтримувальна бесіда та реагування на небажання брати участь у роботі.

52. Психопрофілактика у поліцейському колективі.
53. Міжвідомча та міжпрофесійна взаємодія.
54. Перенаправлення до іншого фахівця і подальший супровід.
55. Логічна модель профілактичної програми.
56. Показники процесу та результату профілактичної роботи.
57. Оцінювання результатів до, після та через певний час після програми.
58. Етичні ризики, небажані наслідки та коригування програми.
59. Конфіденційність, добровільність і професійні межі психолога.
60. Презентація та обґрунтування власного профілактичного проекту.

11. Рекомендована література

Основна

1. Психологія девіантної поведінки : навчально-методичний посібник / уклад. Л. А. Онуфрієва, О. М. Чайковська. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2024. 172 с. URL: <https://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7837>
2. Парфанович І. І., Трубавіна І. М. Діагностика і профілактика поведінкових девіацій: поняття, рисунки, таблиці : навчально-методичний посібник. Харків : [б. в.], 2022. 81 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/9834>
3. Профілактика деструктивної поведінки підлітків : навчально-методичний посібник / Т. Журавель та ін. ; за ред. Т. Журавель, Ю. Удовенко. Київ : ФО-П Буря О. Д., 2022. 144 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41510/>
4. Miller W. R., Rollnick S. Motivational Interviewing: Helping People Change and Grow. 4th ed. New York : Guilford Press, 2023. 338 p. URL: <https://www.guilford.com/books/Motivational-Interviewing/Miller-Rollnick/9781462552795>

Додаткова література

1. Романенко О. В. Чинники девіантної поведінки підлітків з позицій різних психотерапевтичних підходів. *Юридична психологія*. 2021. № 1 (28). С. 7–13. DOI: <https://doi.org/10.33270/03212801.7>.
2. Гуртовенко Н. В. Методологічне обґрунтування психологічної корекції девіантної поведінки. *Наукові записки. Серія: Психологія*. 2024. № 4 (6). С. 26–31. DOI: <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2024-4-4>. journals.cusu.in.ua
3. Gaffney H., Ttofi M. M., Farrington D. P. Effectiveness of school-based programs to reduce bullying perpetration and victimization: An updated

systematic review and meta-analysis. *Campbell Systematic Reviews*. 2021. Vol. 17, DOI: <https://doi.org/10.1002/cl2.1143>.

4. Gaffney H., Ttofi M. M., Farrington D. P. What works in anti-bullying programs? Analysis of effective intervention components. *Journal of School Psychology*. 2021. Vol. 85. P. 37–56. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2020.12.002>. PubMed

5. World Health Organization. Guidelines on Mental Health Promotive and Preventive Interventions for Adolescents: Helping Adolescents Thrive. Geneva : World Health Organization, 2020. 120 p. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/guidelines-on-mental-health-promotive-and-preventive-interventions-for-adolescents>

6. World Health Organization. LIVE LIFE: An Implementation Guide for Suicide Prevention in Countries. Geneva : World Health Organization, 2021. 142 p. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240026629>

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України URL: <https://mvs.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Національної поліції України. URL: <https://www.npu.gov.ua/>

3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua

4. Національна Парламентська бібліотека України. URL: www.nplu.org

5. Бібліотека НАВС. URL: <https://dn.naiu.kiev.ua/mod/url/view.php?id=798&lang=en>.

Підпис автора РПНД



Маріанна БУДАНОВА